

Állásfoglalás a romániai állampolgári törvénykezdeményezés szabályozásának antidemokratikus jellegéről

Az Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács és a Székely Nemzeti Tanács a demokrácia fontos összetevőjének tartja a közvetlen demokrácia minden formáját, mint amilyen például a népszavazás, vagy a népi törvénykezdeményezés, amelyek a valódi társadalmi akarat megjelenítői, és kiegészítői a képviseleti demokráciának szerte a világban.

Megvizsgálva a népi, vagy állampolgári törvénykezdeményezésre vonatkozó romániai törvényi szabályozást meg kell állapítani: a törvény csak a demokrácia látszatát hivatott szolgálni, az indokolatlanul korlátozó, alkotmányban rögzített feltételek ugyanis nehezen teljesíthetőek. A román törvényhozó a romániai állampolgárok közösségét ellenséges, megbízhatatlan közegnek tekintve, eleve olyan feltételeket szabott, hogy azokat csak nehezen és ritkán lehessen teljesíteni.

Egy állampolgári törvénykezdeményezéshez 100.000 aláírásra van szükség, az ország megyéinek egynegyedéből és Bukarestből, és egy megyéből, illetve a fővárosból begyűjtött aláírások száma nem lehet 5000-nél kisebb. Ezeket az adatokat maga az alkotmány rögzíti, és ha az állampolgárok ezen korlátozások enyhítését akarnák az alkotmány népi kezdeményezéssel történő módosításával elérni, ahhoz már 500.000 aláírásra lenne szükség, az ország megyéinek feléből és Bukarestből, ám ezúttal az alsó korlát nem 5000, hanem 20.000.

Az Európai Unió a Lisszaboni Szerződéssel megnyitotta a lehetőséget, hogy az uniós polgárok kezdeményezésére uniós jogi aktus szülessen. Ehhez az Unió összlakosságának 0,2%-a kell a kezdeményezést támogassa, míg Romániában ennek két és félszerese szükséges. Mi több az Európai Unióban egy év áll a kezdeményezők rendelkezésére az aláírások összegyűjtésére, ez az időszak Romániában mindössze hat hónap.

De példaképpen lehet felhozni a Romániánál háromszor népesebb Olaszországot is, ahol ötvenezer aláírás elegendő egy állampolgári törvénykezdeményezéshez, és az alkotmány sem tartalmaz megszorító feltételeket.

Portugália alkotmánya is azért példaértékű, mert mindössze a népi kezdeményezéshez való jogot írja elő, minden konkrét feltételt a vonatkozó törvény hatáskörébe utal, ami természetesen el is várható egy jogállam alkotmányától.

Súlyosan diszkriminatív a román szabályozás abban a tekintetben is, hogy hiába gyűjt valaki akár százezernél is több aláírást az ország majd minden megyéjéből, ha nincs 5000 fővárosi aláírás. Ez a rendelkezés a lakhely szerint diszkriminálja Románia polgárait.

Ugyanakkor az a kötelezettség, hogy az ország megyéinek minimum egynegyedéből kell aláírásokat gyűjteni, lehetlenné teszi a regionális érdekek megjelenítését. Romániában az állampolgári törvénykezdeményezésre 1999-ben nyílt meg a lehetőség - a 189-es számú törvény elfogadásával -, de az elmúlt tizenhat évben ilyen jellegű próbálkozás mindössze kétszer történt. Egyik alkalommal nem sikerült a területi kritériumot teljesíteni, másik alkalommal teljesült ugyan minden feltétel, de a kezdeményezést a törvényhozó nem tűzte napirendre a mai napig. A tizenhat év alatt pedig nem akadt olyan demokráciának elkötelezett politikai erő, amely ezen változtatni kívánt volna!

A fentiek alapján ki kell mondani: aki ma Romániában állampolgári kezdeményezéssel akar a Parlament elé törvényt terjeszteni, annak két választása van: vagy megpróbál a törvényszabta feltételeknek minden erővel megfelelni, vagy erkölcsi kötelességének eleget téve küzd minden eszközzel az immár tapasztalatból megismert, antidemokratikus, diszkriminatív szabályozás megváltoztatásáért.

Marosvásárhely 2015.06.03

Erdélyi Magyar Nemzeti Tanács

Székely Nemzeti Tanács